

בקעת הירדן

מפרוץ מלחמת "חרבות ברזל" פועלים כוחות של צה"ל ושב"כ מול התעצמות הטרור ביהודה ושומרון בכלל ובגזרת בקעת הירדן בפרט. הם עושים זאת על ידי איסוף מודיעין איכותי, מעצרים של פעילים בעלי השתייכות ארגונית, מארבים, פירוק תשתיות וחיסול מחבלים. היכרות עם הגזרה ואתגריה עשויה לתרום להבנת ההקשרים הרחבים של משימת צה"ל ופעילותו במרחב, ולחזק את תובנת המשימה ואת רוח הלחימה בקרב המשרתים בסדיר ובמילואים.

רקע גאוגרפי

בקעת הירדן היא עמק צר וארוך המשתרע מדרום הכנרת ועמק בית שאן עד לצפון ים המלח, ומהווה חלק מהשבר הסורי-אפריקני. הבקעה שוכנת בין שני רכסי הרים – רכס הרי עבר הירדן מצידה המזרחי (בממלכת ירדן) ורכס הרי יהודה ושומרון, ובמרכזה זורם נהר הירדן.

ההתיישבות במרחב

בבקעה נמצאו שרידים ליישובים קדומים מאוד, וכאן קיימת עדות לראשית תופעת העיור בארץ ישראל (העיר יריחו). במקרא מוזכרת בקעת הירדן כ-"שער" ממנו נכנסו בני ישראל לארץ כנען, והעיר יריחו נכבשה מידי הכנענים. בקעת הירדן מזוהה עם נחלות שבטי יהודה, גד, ראובן, מנשה ובנימין.

טרם קום המדינה הייתה היו בדרום הבקעה ישובים יהודיים, שנאלצו להתפנות עם כניסת הכוחות הירדנים למרחב. לאחר שישראל השתלטה על הבקעה במלחמת ששת הימים ב-1967 התפתחה ההתיישבות הישראלית באזור זה, שהיה דליל יחסית בישובים פלסטיניים. מאז ועד היום יש לשליטה בגבול הירדן המזרחי ערך אסטרטגי, בהיותו קו גבול ארוך. חשיבותה האסטרטגית של הבקעה באה לידי ביטוי גם בהסכמי אוסלו מ-1993, בהם נקבע שכ-90% משטחה יהיה שטח C בו יש לישראל שליטה אזרחית וביטחונית מלאה.

ההתיישבות היהודית בבקעה, המתפרנסת בעיקר מחקלאות, מונה כ-15 אלף נפש ב-28 יישובים קהילתיים. האוכלוסיה הפלסטינית מונה כ-65 אלף נפש, מהם כ-23 אלף בעיר יריחו. מקורות המים בבקעה מועטים, עקב התנאים האקלימיים השוררים בה. האדמות המעובדות של הפלסטינים נמצאות בעיקר באזור יריחו, שם הגידולים העיקריים הם תמרים, הדורים, ירקות וצמחי מרפא, וכן רווחת כלכלת מרעה ותיירות.

התמודדות עם הטרור

אחרי מלחמת ששת הימים, ארגון פת"ח, שהתבסס במחנות הפליטים בירדן, ניסה להחדיר מהבקעה חוליות מחבלים ופעילי טרור כדי לבסס אחיזתו באוכלוסייה הפלסטינית ביו"ש. על מנת להתמודד עם הטרור הפלסטיני הוקמה בסוף שנת 1967 חטיבת הבקעה והעמקים. בתקופה שבין השנים 1967-1970 התנהלו בבקעת הירדן מרדפים רבים אחר חוליות טרור פלסטיניות שחדרו מירדן לאזור והמרחב זכה לכינוי הידוע "ארץ המרדפים".

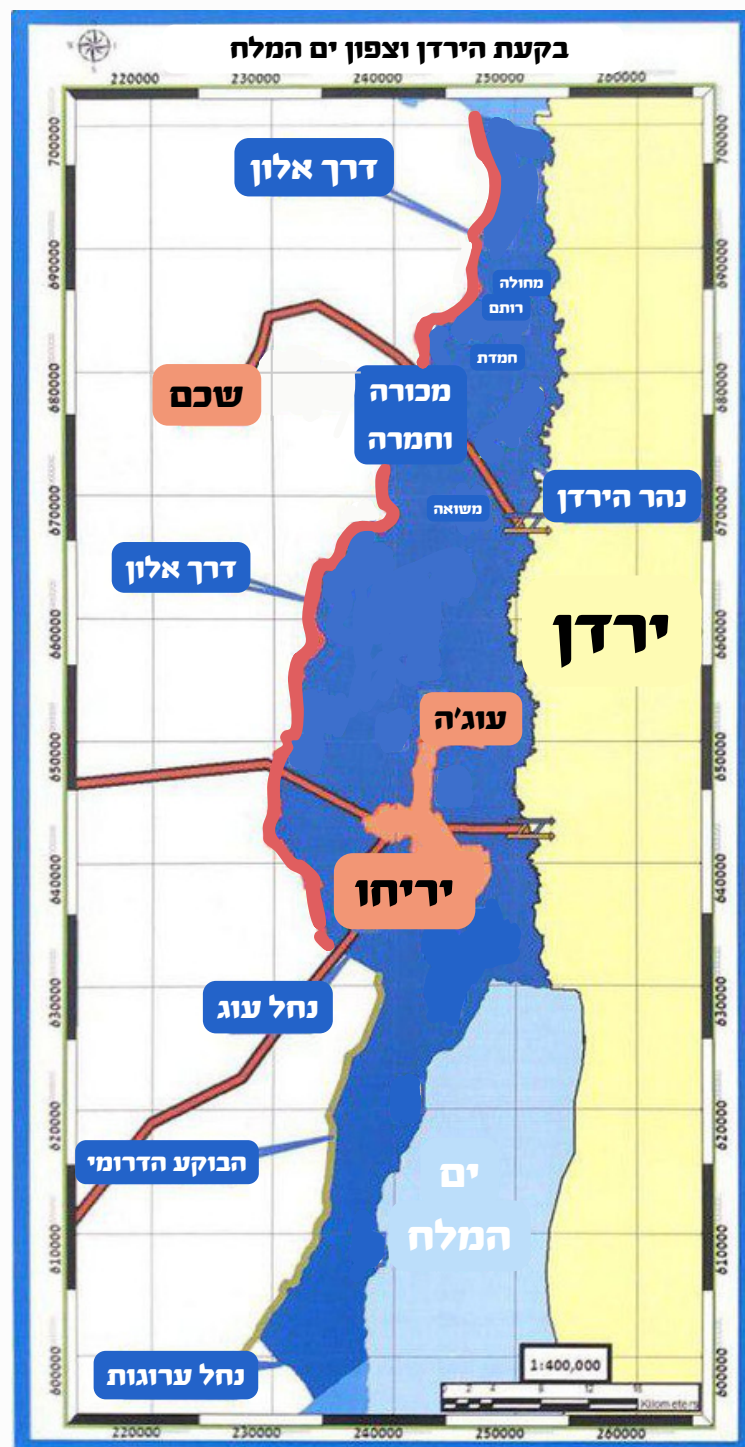

זרקור הסברה

בקעת הירדן

הפעולה הגדולה והנרחבת ביותר אל מול איומים אלו הייתה **פעולת כראמה** ב-מרץ 1968, במסגרתה כוחות שריון, צנחנים וחיל האוויר פשטו על מפקדת הפת"ח בכפר הירדני כראמה, בפשיטה שהתפתחה לכדי קרב כולל נגד הלגיון הירדני. תקופת "מלחמת ההתשה" בבקעת הירדן הסתיימה כאשר ממלכת ירדן חשה שהארגונים הפלסטיניים מאיימים על ריבונותה, והיא סילקה משטחיה את פעילי אש"פ בספטמבר 1970, באירועים שכונו מאז **אירועי ספטמבר השחור**.

לאורך השנים נחשבה בקעת הירדן לאזור שקט ביחס לשאר חלקי יהודה ושומרון, אולם בשנים האחרונות חלה עלייה באירועי הפח"ע באזור זה מרביתם סביב כביש 90 במקטע של כביש הבקעה.

מגמה עליית הטרור קשורה בהתפתחות תשתיות הטרור ביו"ש והניסיונות להקמת מעוזי טרור ביישובים הפלסטיניים בבקעת הירדן וסביבתה, כמו עקאבת ג'בר (דרומית ליריחו), טובאס וטמון (שיפולי ההר המזרחיים). **איראן** עושה שימוש בצד שלישי במאבקה במדינת ישראל ומסייעת במימון הברחות אמל"ח מהצד הירדני דרך בקעת הירדן ולתוך שטחי יו"ש.

מפרוץ מלחמת "חברות ברזל" כוחות של צה"ל ושב"כ פועלים אל מול התעצמות זו על ידי איסוף מודיעין איכותי, מעצרים של פעילים בעלי השתייכות ארגונית, מארבים, פירוק תשתיות וחיסול מחבלים. בחודשים האחרונים פתח צה"ל במבצעים יזומים לסיכול טרור באזור חטיבת הבקעה והעמקים, ובתוך כך למעצרים של מאות מבוקשים מאזור הבקעה והעמקים.